

Handläggare, titel, telefon

Helena Ström, Nämndsekreterare
011 - 15 11 87

Norrköpings kommuns beredskap gällande anhöriginvandring.

- bakgrund, prognos och beredskap

Bakgrund

Till följd av regeringens ändring av målgruppen i etableringslagen (2010:197) har det uppkommit frågor om hur Norrköpings kommun berörs av detta. Arbetsmarknadskontoret vill därför klargöra grunden till lagförändringen, begreppen invandring och anhöriginvandring, ansvarsfördelning i frågan, redovisa prognos och sammanställa vilken beredskap kommun har.

Bakgrund till beslutet att förändra målgruppen i etableringslagen

Uppehållstillstånd på grund av anknytning beviljas om identiteten på den sökande kan klarläggas genom pass, födelseattest, personbevis eller identitetskort. Kravet på klarlagd identitet kan i vissa fall frångås och det räcker att den sökande gör sin identitet sannolik. De sökande som får uppehållstillstånd genom de lägre beviskraven gäller framförallt den somaliska anhörigruppen eftersom det inte finns någon somalisk stat som kan utfärda identitetshandlingar. De har inte haft möjlighet att söka uppehållstillstånd inom två år från det att anknytningspersonen första gången togs emot i kommunen, vilket är en förutsättning för att anhöriga ska omfattas av etableringslagen. (Källa: Utvidgad målgrupp för etableringslagen Arbetsmarknadsdepartementet, Lagrådsremiss 2012-09-06)

För att dessa anhörig nu ska kunna få en etableringsplan och etableringsersättning avser regeringen att förändra målgruppen i etableringslagen tillfälligt under hösten 2012 med avseende att göra ändringen permanent under våren 2013. Detta innebär att tidsfristen som en anhörig måste ansöka om uppehållstillstånd för att ta del av etableringen utökas till sex år. (Källa: Cirkulär 12:44 Budgetproposition för år 2013)

I den departementsskrivelse, som regeringen skickade ut på remiss i mitten av juni, föreslås att anhöriga till flyktingar med flera som tagits emot i en kommun efter den 31 december 2008, ska omfattas av etableringsinsatserna om de ansöker om uppehållstillstånd senast den 31 december 2013.

För kommunerna innebär förslaget att de får statlig ersättning för mottagandet av nyanlända enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar för de nyanlända som omfattas av undantaget. Ersättning utgår för personer som har varit folkbokförda sedan första januari 2012. (Källa: Utvidgad målgrupp för etableringslagen Arbetsmarknadsdepartementet, Lagrådsremiss 2012-09-06)

Invandrare, flykting och anhörig.

Det finns många olika grunder för att Sverige ska bevilja uppehållstillstånd och registrerade uppehållsrätter. Detta möjliggörs för studerande, arbetskraftsinvandring, EES-uppehållsrätter, anhöriga, flyktinganhöriga, anhöriga till arbetskraftsinvandring, konventionsflyktingar, skyddsbehövande, kvotflyktingar, tidsbegränsade tillstånd, synnerligen ömmande omständigheter, adoptivbarn samt övriga tillstånd. (Källa: Migrationsverket)

Asylsökande

Konventionsflyktingar är de som flyr på grund av förföljelse enligt flyktingkonventionen. En flykting är en person som flytt sitt land i välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, kön, sexuell läggning, religion, tillhörighet av en viss samhällsgrupp eller politisk uppfattning. *Skyddsbehövande* personer som inte är konventionsflyktingar kan få asyl i Sverige om de har starka skäl att vara rädda för till exempel dödsstraff, tortyr, yttre eller inre väpnad konflikt eller miljökatastrof i sitt hemland. *Synnerligen ömmande omständigheter* kan också vara en orsak att få stanna i Sverige. Det gäller till exempel den som lider av någon livshotande sjukdom som det inte går att få behandling för i hemlandet. *Kvotflyktingar* är de konventionsflyktingar och skyddsbehövande som kommer till Sverige genom flyktingkvotsystemet.

Anhöriginvandring

Make, sambo och underåriga ogifta barn till en person som bor i Sverige har rätt till uppehållstillstånd. Ett underårigt ogift barn som har en förälder som är gift eller sambo med anknytningspersonen har också en rätt till uppehållstillstånd. En ansökan kan dock avslås om oriktiga uppgifter lämnas, skenförhållanden eller särlevnad upptäcks, den sökande utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet, vid månggifte eller om någon av makarna eller samborna är under 18 år.

Personer som avser att gifta sig eller bli sambo

Uppehållstillstånd får ges till en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med anknytningspersonen om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges.

Övriga nära anhöriga

För övriga nära anhöriga utöver make, sambo och underåriga barn gäller att uppehållstillstånd får ges om han eller hon har ingått i samma hushåll som anknytningspersonen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet.

DNA-analys i familjeåterföreningsärenden

En frivillig DNA-analys får utföras på statens bekostnad i ärenden om uppehållstillstånd som rör familjeåterförening mellan minderåriga barn och deras föräldrar. Migrationsverket är skyldigt att erbjuda DNA-analys i de fall där den övriga utredningen om släktskapet inte är tillräcklig för att uppehållstillstånd ska beviljas och det inte är uppenbart att det återopade släktskapsförhållandet inte föreligger.

Försörjningskrav

Ett försörjningskrav finns som villkor för att uppehållstillstånd ska beviljas en utlänning på grund av anknytning. Försörjningskravet innebär att anknytningspersonen ska kunna försörja sig och ha en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningen. Vissa undantag kan göras om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting. Försörjningskravet tillämpas inte om sökanden är ett barn och den som barnet återopar anknytning till är barnets förälder. Detta undantag gäller även om barnets andra förälder ansöker om uppehållstillstånd tillsammans med barnet. (Källa: Migrationsverket)

Prognos gällande anhöriginvandring

Migrationsverket har i sin prognos 2012-07-30 uppgett att de anknytningsärenden som under sommaren och hösten 2012 återförenas med sina släktingar i Sverige till allra största del består av de personer som innan den så kallade "ID-domen" den 18 januari 2012, ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning men fått avslag från Migrationsverket. Dessa ärenden överklagades till Migrationsdomstolarna som i sin tur till viss del bedömt att ärendena skulle återförvisas till Migrationsverket för ny handläggning och utredning genom DNA-analys. Med anledning av att dessa ärenden till stor del var färdigutredda har nytt beslut från Migrationsverket kunnat fattas snabbt och tillstånd för anhöriga att komma till Sverige har utfärdats.

Migrationsverket skriver i sin prognos att de tidigare bedömt att fler ärenden skulle återförvisas från Migrationsdomstolarna men i och med att domstolarna tolkar den praxisledande "ID-domen" olika och vissa av domstolarna bedömer att det ursprungliga avslagsbeslutet från Migrationsverket ska stå fast, har färre ärenden än väntat återförvisats till Migrationsverket.

I sin prognos beskriver Migrationsverket att de hittills (2012-07-31) mottagit 3 100 ärenden från ambassaderna i Etiopien och Uganda gällande somaliska anknytningar. Utrikesdepartementet bedömer att de ska kunna lämna över totalt 20 000 ansökningar under 2012 till Migrationsverket men Migrationsverket bedömer att de allra flesta beslut inte kommer att kunna fattas förrän i början av 2013. Migrationsverket avger inte någon bedömning av fördelningen i beslut gällande bifall eller avslag i redan avgjorda ärenden.

Migrationsverkets prognos över antal inkomna ärenden gällande somaliska anknytningsärenden ligger på 22 400 stycken (inklusive de ovan beskrivna återförvisade ärenden från domstolarna) under år 2012 och 12 000 stycken år 2013.

Östergötlands beredskap gällande anhöriginvandring

Den senaste uppdateringen från länsstyrelsen gällande nyanlända flyktingar publicerades 2012-10-01. Där beskrivs att Östergötland förväntas ha beredskap och kapacitet för att ta emot 3000 nyanlända flyktingar år 2013, vilket är en ökning med 2000 platser. Den uppskattade beredskapen bygger på Migrationsverkets och Arbetsförmedlingens prognoser. Utifrån dessa prognoser tar Länsstyrelsen fram kommunal som ligger till grund för överenskommelser med kommunen, vilket sker inom kort.

Framförallt utgörs den ökade asylinvandringen av sökande från Syrien och Afghanistan. Anhöriginvandringen från Somalia bidrar också till ökat behov av platser. (Källa: Länsstyrelsen Östergötland)

Kommunens beredskap gällande anhöriginvandring

Arbetsförmedlingen har det samordnande ansvaret för nyanländas etablering i Sverige. Tillsammans ska de upprätta en plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet. Dessa nyanlända ska delta i samhällsorientering.

Kommunen har viktiga uppgifter i flyktingmottagandet och för nyanländas etablering vad det gäller svenska för invandrare, vuxenutbildning, insatser för barn och unga och att erbjuda nyanlända samhällsorientering. Kommunerna har också ansvar för främjande åtgärder beträffande bostadsförsörjning så att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder. (Källa: Statskontorets rapport 2012:22)

Arbetsmarknadskontorets ansvar

En lokal överenskommelse inom ramen för etableringen för vissa nyanlända invandrare har upprättats mellan Arbetsförmedlingen Norrköping och Bosättningsenheten samt Ekonomiskt bistånd i Norrköping Kommun. Syftet med den lokala överenskommelsen är att åstadkomma en sammanhållen och överlappande etableringsplanering för nyanlända arbetsökande och därmed ge individen möjlighet att påskynda nyanländas inträde på arbetsmarknaden.

Utöver samverkansskyldighet har arbetsmarknadskontoret ansvar för att erbjuda samhällsorientering till nyanlända. Ekonomiskt bistånd blir aktuellt då individen inte har egenförsörjning och i detta fall ges en statlig schablonersättning enligt förordningen 2010:1122 om individen ingår i etableringen.

Arbetsmarknadskontoret har ansvar för att återsöka medel för ekonomiskt bistånd till utlänningar som inte har rätt till etableringsplan. Om individen på grund av sjukdom eller handikapp inte kan delta i etableringen på heltid/deltid eller då etableringsplanen har upphört och individen inte kan försörja sig på grund av funktionshinder som den hade vid mottagandet.

Detta gäller också initiala kostnader för ekonomiskt bistånd för kvotflyktingar och personer som vistas på mottagningsenhet samt övriga utlänningar så som EBO och anknytningar. Så även för utländska ungdomar mellan 18-21 år som går i gymnasiet och saknar föräldrar i landet.

Arbetsmarknadskontoret ansöker i efterskott om ersättning för stöd- och hjälpboende vid ålderdom, sjukdom eller funktionsnedsättning. Detsamma gäller för stöd och service till vissa funktionshindrade samt assistansersättningskostnader, bostadsanpassning och kommunala vårdinsatser.

Utbildningskontoret ansvar

Förskola

Kommunen ska erbjuda plats i förskolan inom tre månader efter ansökan om plats, vilket är rimligt att tro att kommunen klarar. Dock kan erbjuden plats inte alltid vara i omedelbar närhet av bostaden, något som kan medföra att föräldern tackar nej och istället väljer att vara hemma med barnet/barnen. För de nyanlända som ingår i etableringslagen har dock Arbetsförmedlingen förväntningar på att nyanlände ska vara aktiv i etableringsinsatser, varför efterfrågan på närliggande förskola ökar.

Inom förskolan finns tillräcklig kompetens för att möta de behov som uppstår i verksamheten.

Grundskola

Kommunen arbetar med modellen "Internationella klasser" (IK) för nyanlända barn inom grundskolan. Plats ska erbjudas snarast efter ankomst. Det finns idag kapacitet att ta emot 30 elever augusti - september. Därefter måste nya IK etableras. Lokaler finns tillgängliga. Möjligheten att rekrytera personal är sannolikt god, med viss reservation för att efterfrågad kompetens inte går att finna.

Gymnasiet

Erbjudande om gymnasieutbildning för nyanlända innebär nästan alltid placering i programmet språkintrödn. Kungsgårdsgymnasiet har ansvar för utbildningen. Kungsgårdsgymnasiets språkintrödn har idag ett hundratal ungdomar fördelat på sex grupper. Med nuvarande organisation och kompetenser finns inte möjlighet att ta emot fler ungdomar. Genom det avtal som finns vid Marieborgs folkhögskola finns beredskap för ytterligare cirka 25 nyanlända. Därefter måste utökning och förändring göras av organisationen för att säkerställa kvalitet. Lokaler finns tillgängliga. Möjligheten att rekrytera personal är sannolikt god, med viss reservation för att efterfrågad kompetens inte går att finna.

Vuxenutbildningen

Kommunen är ansvarig för att erbjuda utbildning i svenska för invandrare för alla nyanlända snarast efter ankomst, dock inom 3 månader. Vuxenutbildningen har stor vana att anpassa utbildningsvolymen till efterfrågan och beredskapen är god för att hantera en ökad efterfrågan på utbildning. En viktig aspekt kring mottagandet av nyanlända gäller rättigheten till stöd inom skolan för personer med funktionshinder av något slag. Det ställer höga krav på kompetens inom organisationen för att möta individens behov på bästa sätt.

Kommentar kring ekonomin gällande utbildning för nyanlända

För de personer som tillhör etableringslagens grupper utgår ett statsbidrag till kommunen. Del av detta statsbidrag ska finansiera förskola/utbildning. Denna finansiering täcker i regel inte alla kostnader som är förknippade med den utökade verksamheten. Övriga nyanlända utgör endast nya kommunmedborgare och ska finansieras inom ramen för den kommunala ekonomin.

Insatser från socialkontoret som kan uppstå med anledning av anhöriginvandring.

Erfarenheter från andra kommuner (Stockholm, Järfälla, Sundbyberg, Södertälje, Sollentuna, Huddinge och Nacka) visar att mellan 55 – 65 procent blir inneboende hos släktingar och vänner. Av det totala antalet invandrade uppstod trångboddhet i cirka 40 procent av hushållen och extrem trångboddhet hos ett mindre antal. Cirka fem procent blev föremål för bistånd till vandrarhem, hotell och jourlägenheter och åtta procent fick bistånd till stödboende. Mot bakgrund av situationen i Norrköping med bostadsbrist och att utbudet av 5 r o k (4 procent) och 6 r o k (0,8 procent) är mycket lågt så är förhållandena liknande de i jämförelsekommunerna. Konsekvenser som kan uppstå är:

Ändamålsenliga bostäder saknas och medför bosättning hos släktingar och vänner i hög utsträckning och kan ge konsekvenser i form av: Inneboende i trångboddhet och extrem trångboddhet - *Anmälningar om missförhållanden och ansökan om hjälp till SN – utredning – insatser/beh. akut/jourboende, vandrarhem, stödboende.*

Omflyttningar där familjemedlemmar tvingas till att ständigt söka nya boendialternativ med risk att helt stå utan boende - *Akuta boendialternativ som akut/jourboende, vandrarhem, stödboende.*

Avhysning på grund av åsidosättande av skyldighet som många boende, störningar från grannar, onormalt slitage/förbrukning - *Underrättelse till SN om varning – uppsägning BoSAM's vräkningsförebyggande arbete – ansökan om stödboende.*

Insatser från Hyresbostäder

Varje år har hyresbostäder ett antal kontrakt som tecknas genom bostadsamordningen på socialkontoret. Det är dock viktigt att framhålla att Socialnämndens uppdrag inte innefattar att skaffa bostäder.